

IV. Modern demokráciák működése:

11. Tétel: Az athéni demokrácia kialakulása, szervezete

A DÉMOSZ POLGÁRJOGI KÜZDELME ATHÉNBAN

A politikai jogokat Athénban az arisztokrácia birtokolta, az állam irányításában származási alapon az arisztokrácia vett részt. A gyarmatosítások hatására a démosz (köznép) gazdasági hatalomhoz jutott. A démosz a politikában is nagyobb szerephez akart jutni.

Az athéni demokrácia működése

Drákón:

- a kilenc arkhón egyike Kr.e. 621-től.
- írásba foglalja törvényeket. Ezek szigorúak. Tálió-elv: Szemet szemért, fogat fogért.

Szolón:

- Kr.e. 594-től arkhón.
- Enyhít Drákón szigorán, már csak a gyilkosságért jár halál, lopásért nem.
- Eltörli az adósrabszolgaságot, a rabszolgákat kiváltja, az adósságokat eltörli („teherlerázás”).
- Vagyoni alapon osztja fel a társadalmat; négy vagyoni kategóriát határoz meg, és ehhez kapcsolta a politikai jogokat. 500 mérő, 500-300 mérő, 300-200 mérő és 200 mérő alattiak. Politikai jogokkal csak az első két kategóriába tartozók rendelkeztek.
- Athén lakosságát. Ez lett az adózás és a hadviselés alapja. A vezetők a felső háromból kerültek ki, de a népgyűlésen mindenki ott lehetett. Mindenki maga szerelte fel magát a háborúba. (Könnyű/nehéz gyalogság, könnyű/nehéz lovasság.) Át lehetett kerülni más osztályokba.
- Létrehozta az esküdtbírásgot, vagyoni helyzet alapján

Kr.e. 560-tól türannisz (zsarnokság) időszaka.

Peisizisztratosz (Kr.e. 560-Kr.e. 527) türannosz=zsarnok

- Bár zsarnok volt, intézkedéseivel a nép érdekeit segítette.
- kereskedőknek: kereskedelmet fellendítette
- iparosoknak: nagy építkezések
- földműveseknek: az esküdtbírásgok kimentek hozzájuk vidékre is
- Tulajdonképpen egyeduralomról volt szó.

Kr.e. 510-ben elűzik Athénból Peisizisztratosz fiát, az utolsó türannoszt, Hippiászt, aki a perzsákhoz menekült. (A nép megerősödött, meggazdagodott, de nem tetszett neki, hogy nem szólhat bele a hatalomba.) Hipparkhosz megölték.

Kleiszthenész:

- Kr.e. 508-tól az egyik arkhón.
- Területi alapon határozza meg a polgárok jogait
- Athént és környékét 10 kerületre, azaz PHÜLÉ-re osztott, és mindegyik phülébe tartozott:
 - Egy városi rész
 - Egy mezőgazdasági rész
 - Egy tengerparti rész

Minden phülé 50-50 főt küldött az 500-ak tanácsába, a buléba és phülénként választották meg a sztratégoszokat is.

- Bevezeti a cserépszavazást:
 - Célja: a zsarnokság megelőzése
 - 6000 szavazat leadása esetén volt érvényes
 - Akinek a neve a legtöbbet szerepelt a cserepeken, 10 évre száműzték Athénból, de a vagyonát megtarthatta

Demokrácia alapjait:

- 9 arkhón: állami vezetők
- 10 sztratégosz: katonai vezetők
- népgyűlés: a törvényhozó testület, minden szabad felnőtt athéni férfi a tagja volt. Gyűlések a főtéren (Agóra).
- 500-ak tanácsa (új): Attikát (Athént körülvevő terület) 10 phülére (körzetre) osztotta, mindegyik ötven embert küldött. (A phüle három részből állt: egy rész Athénből, egy rész szárazföldből, egy rész tengerpartból.) Ez készítette elő a törvényeket és felügyelte végrehajtásukat.
- vének tanácsa (Areiosz pagosz=Árész dombi gyűlés): a volt arkhónok. Kleiszthenész csökkentette jogkörét, már csak politikai ügyekben bírászkodhatott.
- cserépszavazás: felírták egy cserépre annak a nevét, aki szerintük zsarnok akar lenni. Ha megvolt a 6000 szavazat, a szavazás érvényes volt, a legtöbb szavazatot kapót elűzték. 10 évre száműzik, de a vagyonát megterthatja. Lehetőség nyílt visszaélésekre. Elűzték Miltiádészt és Temisztoklészt is, akik nyertek a perzsák ellen.

Periklész:

- Kr.e. 444- Kr.e.429ig sztratégosz
- Athén fénykora
- A görög-perzsa háborúban nyertek a görögök
- Nincs új intézmény, már kialakultak.
- Nagy építkezések: Akropolisz